

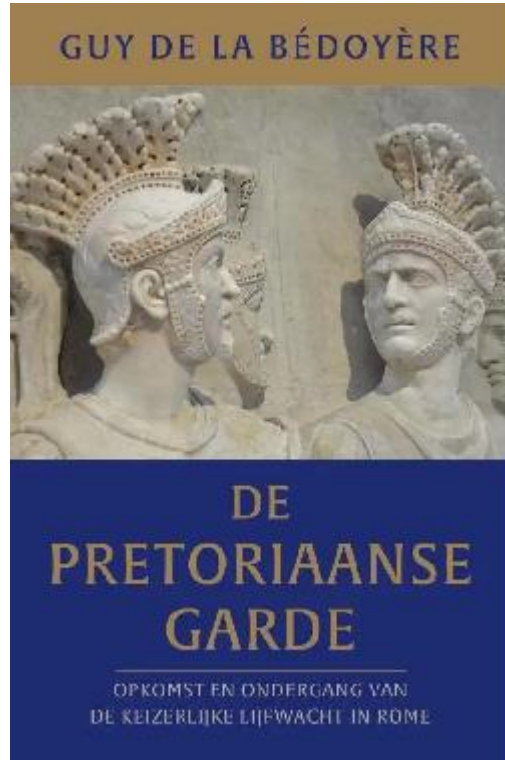
De pretoriaanse garde. Opkomst en ondergang van de keizerlijke lijfwacht in Rome

Guy de la Bédoyère

Alleen al het feit dat een soldaat van de pretoriaanse wacht driemaal meer verdiende dan een legioensoldaat wijst op het belang en aanzien van dit te Rome gekazerneerde militaire korps. De pretorianen dankten deze voorkeursbehandeling niet alleen aan hun functie, keizerlijke lijfwacht, waardoor ze voortdurend in de onmiddellijke nabijheid van de keizer verbleven, maar ook aan het feit dat het om elitesoldaten ging die ook in militair opzicht een keurkorps vormden. Hun bevelhebber (nietzelden waren er twee tegelijk in functie), de *praefectus praetorio*, fungeerde als belangrijkste generaal in het Romeinse leger en meer dan eens had hij de leiding bij belangrijke veldtochten als plaatsvervanger van de keizer. Voor die functie kozen de keizers dan ook een vertrouwenspersoon die al een schitterende carrière had doorlopen. De functie was de hoogste die leden van de *ordo equester* konden bereiken. Dit alles maakte van de pretoriaanse garde -de Romeinse term luidde *cohortes praetoriae*- een

belangrijkste machtsfactor en van hun bevelhebber een van de machtigste en meest invloedrijke personages in het Romeinse Rijk. Wanneer de troonsopvolging niet duidelijk was geregeld door de keizer zelf, speelde de pretoriaanse wacht meer dan eens een doorslaggevende rol in de aanduiding en niet zelden was hun bevelhebber betrokken bij complotten die een einde maakten aan het bewind van een keizer.

In zijn boek verhaalt Guy de la Bédoyère de geschiedenis van dit korps en de rol die het heeft gespeeld in de geschiedenis van de Romeinse keizertijd. Omdat het korps een zo belangrijke rol heeft gespeeld is dit boek meteen een soort geschiedenis van de Romeinse keizertijd geworden met de nadruk op de crisisperiodes toen het korps en zijn bevelhebber een eersterangsrol speelden. Waar daartoe der gelegenheid wordt geboden besteedt de auteur daarenboven aandacht aan de persoonlijkheid van een aantal *praefecti praetorio* en aan de interne organisatie van het legerkorps. In de woorden van de auteur (blz. 15): *Dit is een geschiedenis van de pretoriaanse garde vanaf zijn ontstaan tot en met de laatste ontmanteling. De nadruk ligt op de instelling en haar rol, formatie, structuur, omstandigheden, inzet, leiderschap en ervaringen binnen de narratieve context en de geschiedenis van het Romeinse keizerrijk.* Details van wapenrustingen en het materieel van de pretorianen blijven daarentegen buiten beschouwing. Wie daarin is geïnteresseerd zal daarover heel veel vinden in het in 2009 gepubliceerde, en hier ook besproken, boek van Bernard Van Daele, *Wakendover Rome. Soldaten in de hoofdstad van het Romeinse keizerrijk* waarin naast de andere te Rome gelegerde troepen, ook de pretorianen uitvoerig aan bod komen. Merkwaardig genoeg zoekt de auteur nergens naar een verklaring waarom drie van de belangrijkste rechtsgeleerden (Papinianus, Ulpianus en Paulus) die over geen enkele militaire ervaring beschikten onder de Severi tot *praefectus praetorio* werden gepromoveerd.

De auteur, een academisch gevormde historicus, heeft zich uitstekend gedocumenteerd over het onderwerp en een wetenschappelijk verantwoorde tekst afgeleverd. Die wetenschappelijke bekommernis heeft hem niet belet dit te doen op een voor de niet-specialist (voor wie het boek bedoeld is) toegankelijke wijze en in een vlot leesbaar exposé. Ieder hoofdstuk wordt ingeleid met een cursief gezette alinea waarin de hoofdlijnen van het hoofdstuk worden aangegeven. Het exposé wordt aangevuld met vier bijzonder nuttige *appendices*: 1. een lijst van belangrijke data (blz. 288-294); 2. een overzicht van de betaling en interne organisatie van de pretoriaanse garde (blz. 295-298); 3. de lijst van de bevelhebbers van de pretoriaanse wacht (blz. 299-302); 4. een begrippenlijst (blz. 303-311). Na het uitvoerige eindnotenapparaat (302-351) volgen dan nog een toelichting bij de bronnen (blz. 352- 358), een selectieve bibliografie (359-367), een register van keizers (blz. 368-369) en een algemeen register (370-381). Het boek bevat verder een speciale katern met 32 kleurillustraties.

Guy de la Bédoyère, *De pretoriaanse garde. Opkomst en ondergang van de keizerlijke lijfwacht in Rome*. Utrecht, Uitgeverij Omniboek 2023. 381 blz. 34,99.